

PATRITARTA
Vilniaus miesto savivaldybės
administracijos
Ikimokyklinio ugdymo skyriaus
vedėjo
2025 m. birželio 19 d.
įsakymu Nr. A15-1295/25

PATVIRTINTA
Vilniaus lopšelio-darželio
„Rytas“ direktoriaus
2025 m. birželio 25 d.
įsakymu Nr. V-58

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „SPINDULĖLIS“

Vilnius, 2025

I. BENDROSIOŠ NUOSTATOS

Remiantis Jungtinių Tautų „Vaiko teisių konvencijos“ 29 straipsniu: „... vaiko lavinimo tikslas turi būti: kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius gebėjimus...“. Vilniaus lopšelyje-darželyje „Rytas“ (toliau - Mokykla) ugdymas orientuotas į vaiką, jo poreikius ir gebėjimus. Palaikoma ir skatinama individuali ir grupinė iniciatyva. Programoje akcentuojamos suaugusiųjų konstruktyvios sąveikos su vaikais. Pedagogų ir vaikų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas abipusės pagarbos nuostatomis.

Mūsų ugdymo programa yra grindžiama integruota teorine prieiga, kuri sujungia, ekologinės aplinkos, konstruktyvizmo ir sociokultūrinės teorijų elementus. Vaikai mokosi patirdami, socialiai sąveikaudami ir aktyviai tyrinėdami aplinką. Mokytojai skatina vaikų smalsumą, bendradarbiavimą ir kritinį mąstymą, sudarydami sąlygas individualizuotam mokymosi procesui. Ugdymo procese dėmesys kreipiamas į kūrybiškos, aktyvios asmenybės ugdymą(si); žmogaus ir gamtos vertybinių santykių mokymą, ekologinių (tvarumo) pradmenų ugdymą.

1.1. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)

Požiūris į vaikų ugdymą(si) grindžiamas pagarba vaiko asmenybei: užtikrinama teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį, sudaromos sąlygos įvairių vaikų galių plėtojimui(si), harmoningam asmenybės vystymui(si). Vaikams sudaroma galimybė kritiškai mąstyti, rinktis sau įdomią veiklą, elgtis savarankiškai, tačiau susitariama dėl kai kurių taisyklių. Didelis dėmesys skiriamas individualumą sąlygojantiems veiksniams: šeimos kultūrai ir tradicijų įvairovei, vaiko amžiui, lyčiai, vaiko išsivystymo lygiui, charakteriui ir temperamentui, išmokimo stiliui, pomėgiams, geriau ir menčiau išsivysčiusiems gebėjimams, vaiko savęs vertinimui.

1.2. UGDYMĄ(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS

Mokyklos programos turinys grindžiamas šiomis mokyklai aktualiomis vertybėmis, kurios buvo išgrynintos mokyklos bendruomenės (tėvų, mokytojų, administracijos):

- Bendruomeniškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- Atvirumas – siekiame kurti tikrą, nuoširdų kontaktą su kitu asmeniu (mokytoju, pagalbos specialistu, kolega, vaiku ir pan.). Tikime, kad gerų santykių pagrindas – buvimas atviru.
- Sveikatingumas – fizinės ir psichinės sveikatos puoselėjimą ir stiprinimą į ugdymo turinį integruojame per įvairias vaikų veiklas.
- Ekologiškumas – kuriame emocinį vertybinį santykį su gamta, ekologinio elgesio motyvus ir stereotipus praktinėje veikloje.
- Kūrybiškumas – pripažįstame, palaikome ir skatiname gebėjimus reikšti naujas idėjas, originaliai mąstyti, atrasti įvairių būdų problemoms spręsti. Gerbiame kiekvieno vaiko kūrybinį potencialą ir laisvę išreikšti save.
- Tolerancija, pagarba – padedame įgyti supratimą, kad kitas žmogus gali skirtis nuo mūsų, kad jis turi teisę būti kitoks nei mes; skatiname pagarbą ir mandagų elgesį su žmonėmis nepriklausomai nuo jų kilmės ar socialinės padėties.

1.3. VAIKŲ POREIKIAI

- **Žaidimo poreikis** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, neįkainojama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai išitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams plėtoti žaidimo gebėjimus.
- **Saugumo poreikis** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus siekiame ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu.
- **Draugysčių poreikis** – jaustis priimtam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.
- **Pažinimo džiaugsmo poreikis** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

- **Kūrybinės saviraiškos poreikis** – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškos, ir kryptingos veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

1.4. TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Mokyklą lanko vaikai iš įvairių socialinių sluoksnių, šeimų, pasižyminčių skirtingu tėvų išsilavinimu ir amžiumi. Daugumą sudaro darnios šeimos, tačiau taip pat yra vaikų iš mišrių, kitataučių ar nepilnų šeimų. Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas ir bendravimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu. Bendradarbiaujant su tėvais telkiama bendruomenė, kuriamos mokyklos tradicijos, kultūra. Siekiant išsiaiškinti bendruomenės lūkesčius kasmet atliekamas mokyklos veiklos kokybės įsivertinimas. Atlikus išsamią gautų duomenų analizę (žiūrėti priedas 1), įsivertinimo rezultatai rodo, kad bendruomenės nariams svarbus visuminis vaiko ugdymas, kokybiška ugdymą(si) skatinanti aplinka bei kvalifikuota ir inovacijoms atvira mokytojų komanda. Mokyklos bendruomenės kokybiško ugdymo samprata remiasi: tėvų, mokytojų, kitų mokyklos darbuotojų vaikų ugdymo(si) tikslų ir uždavinių žinojimu; požiūriu į vaiką kaip į unikalios asmenybės; nuoseklio vaiko ugdymo(si) tikslų siekimu; tėvų dalyvavimu vaikų ugdymo(si) procese mokykloje, mokyklos kultūros ir tradicijų puoselėjimu.

Mokykla bendradarbiauja su socialiniais partneriais: Lazdynų „Ryto“ bendruomenė, Lazdynų seniūnija, Lazdynų biblioteka, ugniagesių gelbėtojų stotimi, Greitojo čiuožimo asociacija, Sausio 13-osios progimnazija, vaikų ir jaunimo klubas „Lakštingala“, VŠĮ „Mažieji šnekučiai“, VŠĮ „Sostinės krepšinio mokykla“, karate klubas „Toshi“, šokių studija „Motus“, Vilniaus lopšeliu-darželiu „Žilvitis“, Vilniaus lopšeliu-darželiu „Ąžuolas“, Vilniaus „Žilvinėlio“ lopšeliu-darželiu ir metodinio būrelio „Vaivorykštė“ lopšeliais-darželiais. Su šiomis įstaigomis vystomi kultūriniai-socialiniai ryšiai, vykdomi edukaciniai projektai, rengiamos šventės.

1.5. REGIONO YPATUMAI IR MOKYKLOS SAVITUMAS

Mokykla įsikūrusi Vilniaus miesto miškingame Lazdynų mikrorajone, apsupta gražaus gamtovaizdžio, todėl yra galimybė nuo pat mažens vaikams ugdytis ekologinius pradmenis,

vertybinį santykį su gamta, stebėti, tyrinėti, kaupti patirtį natūralioje aplinkoje. Dažnai vaikai lankosi prie piliakalnio arba Lazdynų atodangos. Čia galima stebėti ir susipažinti su Vilniaus miesto objektais. Artimoji aplinka turtinga kultūriniais objektais: Lazdynų simboliu-skulptūra „Rytas“, LITEXPO parodų rūmais, Lazdynų baseinu, televizijos bokštu, viešąja ir vaikų bibliotekomis.

Netoli esantis Pasakų parkas ir Lazdynų-Karoliniškių kraštovaizdžio draustinis suteikia vaikams galimybę patirti naujų išpūdžių ir teigiamų emocijų. Aplinka turtinga pievomis, miškais, pasakų personažų ir mitologinių būtybių skulptūromis bei instaliacija „Vilniaus legenda“, o aktyvūs žygiai padeda ugdyti vaikų pažintinius, patyriminius ir fizinius gebėjimus.

Bendruomeniškumo ugdymas organizuojamas remiantis trimis ugdomosios veiklos sritimis: visuomenės pažinimu, socialinių ryšių kūrimu ir palaikymu. Mokykla dalyvauja organizuojamose pilietiškumo akcijose – „Pergalės šviesa“, „Apjuoskime trispalvėmis medžius“ ir kt.

Mokykloje didelis dėmesys skiriamas vaikų fizinei veiklai. Vyksta sporto pramogos tiek salėje, tiek stadione su Sausio 13-osios progimnazijos mokiniais. Bendradarbiaujant su Greitojo čiuožimo asociacija, dalyvaujame sveikatingumo projekte „Čiuožimas - mūsų laisvalaikis“. Organizuojame tradicija tapusius projektus „Vasaris - sveikatingumo mėnuo“, „Žygiai kraštovaizdžio draustinyje“. Mokykla vykdo bei dalyvauja įvairiuose sveikatinimo ir fizinį aktyvumą skatinančiuose projektuose, iniciatyvose, žaidynėse, akcijose. Pažymėtina, kad nuo 2024 m. mokykla įtraukta į Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą, o nuo 2022 m. suteiktas Aktyvios mokyklos statusas.

Suvokiant saviraiškos svarbą ugdymo(si) procese, mokykloje siekiama visų bendruomenės narių kūrybiškumo sklaidos – organizuojamos teatro dienos „Fantazijos šalyje“, tradicinė kūrybinių darbų paroda „Metų ratas“ ir iniciatyva „Atiduotuvės“.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę.

Ikimokyklinio ugdymo principai:

- ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
- kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
- lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- reflektivaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmis atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokyto-

jai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

- šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

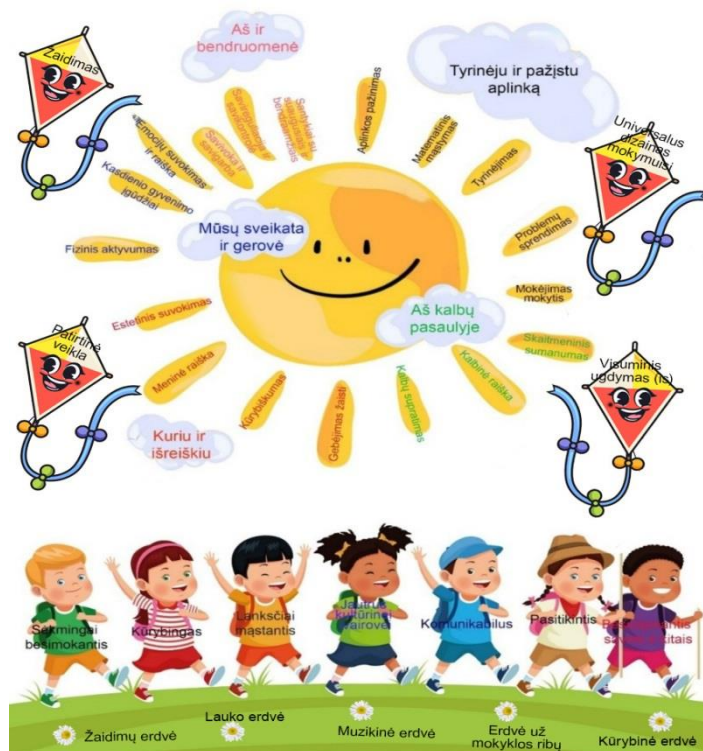
Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, tvaresnio gyvenimo būdo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai:

1. Ugdyti pasitikintį savimi ir savo galiomis vaiką, užtikrinant psichologinį vaiko saugumą, kuriant saugią ir palaikančią aplinką, suteikiančią galimybę priimti sprendimus ir atsakomybę už savo veiksmus, spręsti mažus kasdienes iššūkius savarankiškai, skatinančią vaiką drąsiai reikšti savo mintis, nuomonę ir emocijas.
2. Ugdyti vaiką besirūpinantį savimi ir kitais, gyvąja gamta, gebantį atpažinti ir įvardinti savo ir kitų jausmus, empatišką supančiai aplinkai.
3. Per kasdienes patirtis, bendravimą, žaidimus ir ugdymo veiklas ugdyti vaiką jautriai socialinei ir kultūrinei įvairovei, plėsti jo supratimą apie šeimą, bendruomenę, kultūrinės tradicijas, skatinti gebėjimą suprasti, priimti ir gerbti socialinius bei kultūrinius skirtumus.
4. Ugdyti komunikabilų vaiką, plėtojant jo kalbinius įgūdžius per aplinkos pažinimą; vaikų gebėjimą įvardinti objektus, reiškinius, jų savybes, pasakoti apie savo patirtį, reikšti mintis ir įspūdžius žodžiu ar piešiniais.
5. Ugdyti lanksčiai mąstantį vaiką, kuris gebėtų kelti hipotezes („Kas nutiks, jei...?“), daryti išvadas iš stebėjimų ir eksperimentų, spręstų problemas ir kritiškai mąstyti.
6. Ugdyti kūrybingą vaiką, lavinant jo vaizduotę, saviraišką ir gebėjimą atrasti naujus sprendimus, sudarant galimybę laisvai kurti be griežtų taisyklių ar ribojimų.

- Ugdyti sėkmingai besimokantį vaiką, plėtojant sensorinius įgūdžius ir stebėjimo gebėjimus, skatinant pažinti pasaulį per pojūčius, smalsumą ir norą tyrinėti aplinką, natūralų vaikų domėjimąsi gamta, reiškiniais ir jų priežastimis.

Vaikų ugdymosi turinys įgyvendinamas pagal mokyklos konceptualų modelį. Vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Visi šie pasiekimai laiduoja vaiko galių augimą. Vaiko ugdymosi rezultatus nusako aštuoniolika pasiekimų sričių: kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, kalbinė raiška, estetiškas suvokimas, meninė raiška, kūrybiškumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.

1 pav. Konceptualus ikimokyklinio ugdymo programos „Spindulėlis“ modelis

IV.UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos galių harmoningą plėtojimąsi. Kiekvienas vaikas ugdomi savo tempu ir pasiekia optimalų pagal savo potencines galias pasiekimų žingsnį. Taip užtikrinamas lankstumas. Sėkmingam visų vaikų dalyvavimui bendrame ugdymosi procese, ugdymo aplinkos barjerus, pasitelkiant ugdymo metodų ir priemonių įvai-

rovę, praktikuojamas universalus dizainas mokymuisi. Vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos.

Vaikų ugdymas(is) vyksta mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų (parkai, muziejai, gamtos ir kultūriniai objektai ir kt.). Mokyklos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys, aktualūs mokyklos ugdymo aplinkai ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai.

2-6 paveikslėliuose pavaizduota ugdymo(si) sričių „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Aš ir bendruomenė“, „Kuriu ir išreiškiu“, „Mūsų sveikata ir gerovė“ kontekstai.

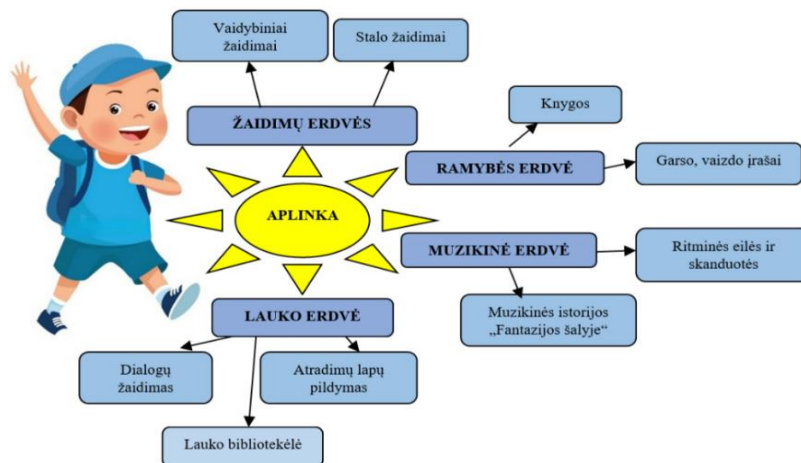
1 lentelė. Ikimokyklinio ugdymosi sritis „Aš kalbų pasaulyje“

Ugdymo(si) sritis	1,5 – 3 metai	UGDYMO(SI) GAIRĖS IŠ VAIKO PERSPEKTYVOS
KALBŲ SUPRATIMAS Vertybinė nuostata. Domisi žodiniaisiais ir nežodiniaisiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	✓ trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; ✓ supranta ir reaguoja 3–4 žodžių sakinius, klausimus; du vienas paskui kitą sekančius prašymus; ✓ varto knygeles, prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais; ✓ stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus.	❖ mokosi išklausyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti pokalbyje; ❖ žaidžia garsų žaidimus, klausosi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis; ❖ kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, varto knygeles, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją.
	4 – 6 metai	❖ mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus; ❖ klausosi gyvai pasakojamų ir įrašy-
	✓ atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis; ✓ atidžiai klausosi įvairaus	

	turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, tarmiškai; ✓ klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; ✓ suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį.	tų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete); ❖ plėtoja žodyną kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami; įsitraukia į alternatyviąją komunikaciją (paveikslėliai), imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką; ❖ susipažįsta su kitais rašytinės raškos būdais.
KALBINĖ RAIŠKA Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria	1,5 – 3 metai ✓ 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi; ✓ inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; ✓ suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; ✓ imituoja, brauko, keverzoja, palikdamas ženklus.	❖ kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kalba apie save, savo norus, poreikius; ❖ vartoja paprastas mandagumo frazes, bando taikyti pagrindines gramatikos taisykles; ❖ plėtoja rašytinės raškos gebėjimus: stebėdami rašančiuosius ar piešančiuosius, bandydami imituoti, braukyti, keverzoti palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.
	4 – 6 metai ✓ kuria savo ženklus ir simbolius, braižo ir aiškina paprastus planus, schemas;	
		❖ bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis; iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo

paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	✓ išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; ✓ vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.); bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju; ✓ kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką; ✓ kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“, kuria knygeles; ❖ po darbeliais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius; ❖ rašytinės raiškos gebėjimus ugdomi atrasdami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis; ❖ gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis.
SKAITMENINIS RAŠTINGUMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų	1,5 – 3 metai ✓ žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais); ✓ pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	❖ spaudo, liečia, purto ir kt. su išmaniais žaislais be ekranų.
	4 – 6 metai ✓ naudojasi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu, klaviatūra) ugdomajai veiklai; ✓ išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybiniame programavimo aplinkoje;	

programas.	✓ pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis; ✓ supranta pagrindines saugaus dalinimosi taisykles.	programėlėmis ir kt.); ❖ virtualaus bendravimo įgūdžius įgyja, bendraujant tarpusavyje, su kitų mokyklų vaikais; ❖ sužino ir taiko skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, taisykles nagrinėdami įvairias situacijas ir pavyzdžius; ❖ žaidžia, konstruoja, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.); ❖ nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.
------------	--	--

2 pav. Ugdymo(si) srities „Aš kalbų pasaulyje“ kontekstai

2 lentelė. Ikimokyklinio ugdymosi sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“

Ugdymo(si) sritis	1,5 – 3 metai	UGDYMO(SI) GAIRĖS IŠ VAIKO PERSPEKTYVOS
APLINKOS PAŽINIMAS Vertybinė nuostata.	✓ atpažįsta ir reaguoja į vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose;	❖ daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones;

Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei	✓ pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, juos prižiūri, pradeda vartoti tikslius jų pavadinimus; ✓ atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija).	❖ žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), o medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).
reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	4 – 6 metai ✓ vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius: vakar, šiandien, rytoj; ✓ atpažįsta ir pavadina ne tik vietinius, bet ir tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus; ✓ pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti; ✓ eilės tvarka išvardija metų laikus; ✓ stengiasi prisiimti atsakomybę už gyvosios ir negyvosios aplinkos jų išsaugojimą; ✓ pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą; ✓ papasakoja apie tradicines šventes, pavadina ir pasakoja apie suaugusių šeimos narių profesijas;	❖ dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai, supranta, kad juos reikia saugoti ir sodinti; ❖ darže, ant palangės sodina, prižiūri augalus; ❖ stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygose, animaciniuose filmuose; ❖ ieško kieme gyvūnų (sraigų, vabzdžių, vorų, varlių, paukščių), svarstydami kaip gyvūnai pritaiko prie aplinkos (išvaizda, elgesys ir kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai); ❖ pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebimų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu; ❖ aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavo-

	✓ apmąsto ir siūlo būdus, kaip rūpintis, prižiūrėti, puošti gamtinę aplinką, paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.	jingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo; ❖ susipažįsta su spalvų spektru, lauke pastebi vaivorykštę ir išsiaiškina, kaip ją atsiranda; ❖ susipažįsta su medžiagomis (mediena, popieriumi, stiklu, plastiką), tyrinėja jų savybes; ❖ eksperimentuoja su vandeniu ir oru, plėsdamas sąvokų žodyną.
TYRINĖJIMAS Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	1,5 – 3 metai ✓ smalsauja, stebi ir atsargiai elgiasi su nepažįstais daiktais ir medžiagomis; ✓ fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; ✓ tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus; ✓ džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems.	❖ tyrinėja artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai turi požymius; ❖ tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų.
	4 – 6 metai ✓ domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyve-	
		❖ tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, stebi tiksliai parinktus vaizdo įrašus; ❖ stebi, renka, tyrinėja, grupuoja,

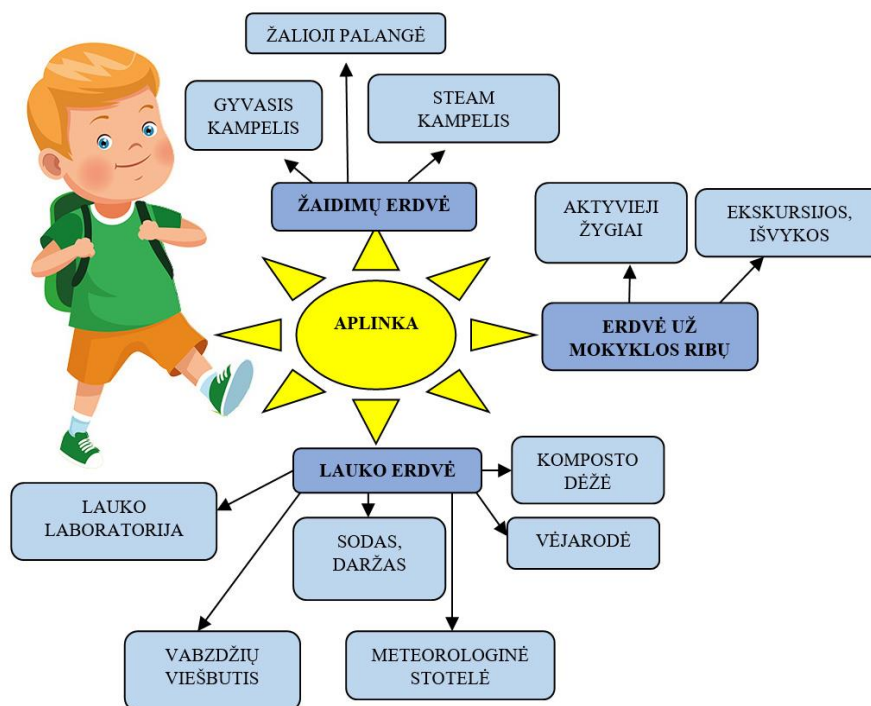
	no seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi; ✓ lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui; ✓ samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; ✓ remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus, siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	atpažįsta ir pavadina augalų dalis pajunta tekstūrų skirtumus; ❖ stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienmečių augalų gyvenimo ciklą; ❖ tyrinėja tamprumo reiškinių – daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, jų forma; ❖ eksperimentuoja su žaislų judėjimu; ❖ vandenį užšaldo ir tirpina, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių; ❖ eksperimentuoja, kurie daiktai skęsta, o kurie ne; ❖ tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria juos pasitelkdami įvairius daiktus ir žaislus, išbando įvairias veiklas su atspindžiais.
PROBLEMŲ SPRENDIMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge	1,5 – 3 metai ✓ susidūręs su kliūtimi, parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė; ✓ bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas, nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	❖ žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).
	4 – 6 metai	
		❖ įsitraukia į probleminių situacijų,

su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	✓ patikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus; ✓ ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus kitiems; ✓ sprenddamas problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip; ✓ susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų; ✓ pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą.	kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų; ❖ žaidžia, nagrinėja ir įvardina įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles.
MOKĖJIMAS MOKYTIS Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminiai gebėjimai. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo su-	1,5 – 3 metai ✓ trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą; ✓ atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta.	❖ pradeda nuspėti įprastų įvykių baigtį (paspaudus mygtuką, žaislas ima judėti); ❖ kasdienėje veikloje mokosi planuoti – pavyzdžiui, dėliodami paveikslėlius pagal dienotvarkę.
	4 – 6 metai ✓ numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti; ✓ išbando įvairius veikimo	❖ daiktus ir jų savybes mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys; ❖ ieško panašumų ir skirtumų,

manytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą; ✓ noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata.	sprendžia iškilusias problemas, stebėdami, kaip įrankiai veikia, patys juos išbando; ❖ mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės); ❖ žaisdami, tyrinėdami aplinką, naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniosiomis lentomis ir kt.); ❖ ieško atsakymų į kylančius ir keliamus klausimus; ❖ prižiūrėdami augalus mokosi rūpintis gamta ir aplinka, priimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis; aptaria apie tai, kaip galima rinkti, žymėti ir vaizduoti duomenis; ❖ mokosi suprasti piešiniuose ar diagramose pateiktą informaciją, ją apibūdinti ir paaiškinti.
MATEMATINIS MĄSTYMAS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie	1,5 – 3 metai ✓ įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir paduoda tiek daiktų, kiek prašoma; ✓ surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę; ✓ tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį; ✓ kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, gar-	❖ 2–3 metų vaikai daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones; ❖ atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu; ❖ ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“; ❖ atranda, kad figūromis ir objek-

skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	sines, judesio).	tais erdvėje galima manipuluoti: apversti, pasukti, pastumti; ❖ žaidžia judriuosius žaidimus, kuriuose nurodoma judėjimo kryptis ir buvimo vieta (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal, viduje, išorėje).
	4 – 6 metai	❖ daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius; ❖ išitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridendant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus; ❖ pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti (nuo 5 iki 12 – os ribose); ❖ plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus); ❖ tyrinėdami realioje ar virtualioje aplinkoje pastebėtus matematinius objektus, atpažįsta dvi-mates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, gru-
	✓ įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis; atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose; ✓ palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliame jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.); ✓ vartoja bent penkis dvimačių ir trimatinių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys).	

		puoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas.
--	--	---

3 pav. Ugdymo(si) srities „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ kontekstai

3 lentelė. Ikimokyklinio ugdymosi sritis „Aš ir bendruomenė“

Ugdymo(si) sritis	1,5 – 3 metai	UGDYMO(SI) GAIRĖS IŠ VAIKO PERSPEKTYVOS
SAVIVOKA IR SAVIVIGARBA Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminiai gebėjimai. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniuk-	✓ eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų; ✓ pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė; ✓ apie save kalba pirmuoju	❖ leidžiasi žaidinami, kalbinami, gestais, mimika rodo poreikių ženklus; ❖ per judrias veiklas tyrinėja išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis; ❖ stebi save veidrodyje, žaidžia šešėlių žaidimus; ❖ piešia save, matuojasi išaugtus

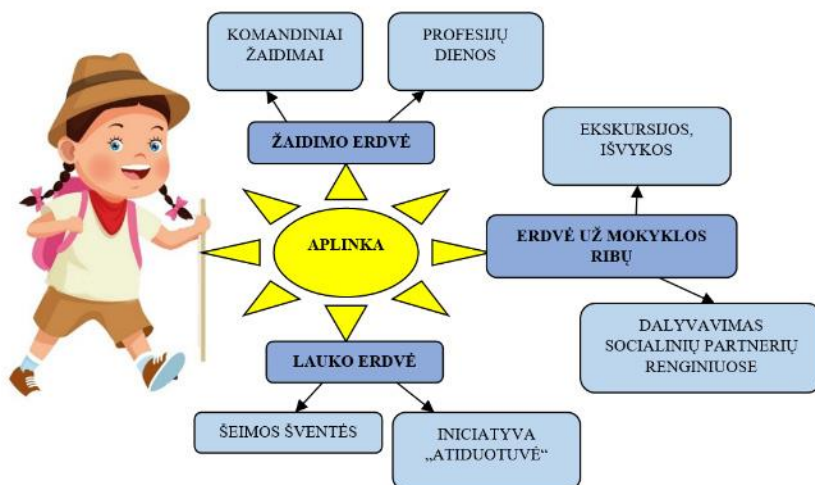
kas (mergaitė), suprantą savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	asmeniui, pasako, ką daro, ką turi; ✓ siekia savarankiškumo: „aš pats“; ✓ suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais.	drabužėlius ar batus, naudoja ūgio matuoklius, žiūrinėja anksčiau darytas savo nuotraukas; ❖ klausosi kalbos su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
	4 – 6 metai ✓ išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą; ✓ teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenį; ✓ pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą; ✓ tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų.	❖ įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus; ❖ tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius, aiškina ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali; ❖ įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus; ❖ tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys užaugęs, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje; ❖ per įvairias medijas pažįsta

		šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę; ❖ aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan.; ❖ domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose; ❖ pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes; ❖ dalyvauja veiklose, kurios siejamos su aplinkos saugojimu, tvarkymu; ❖ įsitraukia į organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir	1,5 – 3 metai ✓ yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos,	❖ parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas, kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamas nuraminamas, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pa-

elgesį. Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusi-raminti.	ieško suaugusiojo pagalbos; ✓ žaisdamas kalba su savimi. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį; ✓ pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	sitraukia iš įtampą keliančios situacijos; ❖ bendrauja su vaikais, suaugusiais, atsižvelgia į jų prašymus; ❖ eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais; ❖ dėlioja savo veiklos per dieną paveikslėlius.
	4 – 6 metai ✓ žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus; ✓ nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, suprantanta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles; ✓ pats taiko įvairius nusi-raminimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems; ✓ siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų pa-	❖ stebi, tikslingai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus; ❖ žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus, išbando veiklas, reikalingas ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos; ❖ laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos; ❖ kreipiasi pagalbos ir ją priima.

	tenkinimą; ✓ stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį; ✓ supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi; ✓ lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS IR VAIKAIS Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais. Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu	1,5 – 3 metai ✓ drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones; ✓ ieško bendraamžių draugijos; ✓ mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas; ✓ trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu; ✓ pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojama bendrai.	❖ žaidžia greta kito vaiko, stebi veiksmus, ir pats jį mėgdžioja; ❖ įsitraukia į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje; ❖ tyrinėja aš – ne aš ribas; ❖ kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).
	4 – 6 metai ✓ stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiaisiais bei vaikais; ✓ palaiko ilgalaikę drau-	❖ kalbasi, įsitraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis; ❖ skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja gimtadienio dovanas;

vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	gystę mažiausiai su vienu vaiku; ✓ supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl; ✓ rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais; ✓ pradeda tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus; ✓ domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima; ✓ supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio.	❖ atlieka mažus įsipareigojimus grupei, dėl kurių susitariama; ❖ inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariaisi; ❖ piešia, matuoja, lygina panašumus ir skirtumus; ❖ komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesio modelį; ❖ žaidžia, atlieka grupines veiklas, išklauso ir supranta skirtingas nuomones, požiūrius, juos priima ir derina; ❖ išgirsta kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieško išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam; ❖ priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką.
--	--	---

4 pav. Ugdymo(si) srities „Aš ir bendruomenė“ kontekstai

4 lentelė. Ikimokyklinio ugdymosi sritis „Kuriu ir išreiškiu“

Ugdymo(si) sritis	1,5 – 3 metai	UGDYMO(SI) GAIRĖS IŠ VAIKO PERSPEKTYVOS
ESTETINIS SUVOKIMAS Vertybinė nuostata. Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis	✓ emociškai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius; ✓ skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu); ✓ turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką.	❖ klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos; ❖ stebi, tyrinėja, esant galimybei, liečia aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis.
	4 – 6 metai ✓ grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais; ✓ atpažįsta meno kūrinių	
		❖ džiaugiasi, gėrissi menine veikla, noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį; ❖ pasako, kas patiko – nepatiko,

patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	išskirtinumą ir ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus); ✓ rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais; ✓ įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti; ✓ atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo menine raiška.	gerai – blogai, gražu – bjauru; ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas; ❖ pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius; ❖ siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina; ❖ vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą; ❖ pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.; ❖ pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; ❖ gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius; ❖ siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina; ❖ vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.
--	--	--

MENINĖ RAIŠKA	1,5 – 3 metai	
Vertybinė nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas meninės sąvokas savo patirčiai išreikšti.	✓ žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais; ✓ pradeda rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas; ✓ įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnai); ✓ muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje; ✓ noriai muzikuoja individualiai ir grupėje; ✓ natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais; ✓ režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones; ✓ suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus;	❖ piešia, „rašo“, lipdo, taškuoja, brūkšniuoja ar pan.; ❖ kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“; ❖ grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba; ❖ klauso trumpų muzikos kūrinių ir reaguoja judesiu, ritmiškai ploja, trepsi, pagroja mušamaisiais instrumentais; ❖ imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius; ❖ apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus; ❖ juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas.

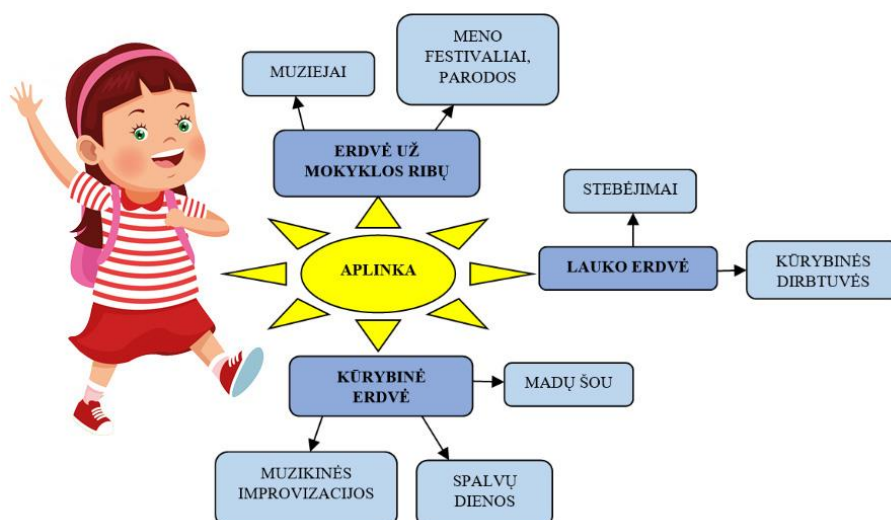
	✓ imituoja, brauko, keverzoja, palikdamas ženklus.	
	4 – 6 metai	
	✓ turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; ✓ įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas; ✓ kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus; ✓ tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus; išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais; ✓ siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius; ✓ dalinasi savo teatine patirtimi su kitais.	❖ grafiškai pavaizduoja skirtingas linijas (storas, plonas, vingiuotas ir pan.), skirtingo dydžio dėmes, formas; ❖ pradeda kurti objektų vaizdus; ❖ komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir erdvinius kūrinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu; ❖ garsą išgauna kūno perkusija, gamtos medžiagomis, muzikos instrumentais ir kitais daiktus; skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius; ❖ dainuoja autorines ir liaudies dainas; improvizuoja vokales melodijas; ❖ instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius; ❖ fiksuoja savo muzikines kūrybines idėjas grafiniais piešiniais; ❖ tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan.; ❖ išbando skaitmenines programas kaip kūrybos įrankį (piešti, fotografuoti); ❖ keliais žodžiais aiškina muzikos reiškinius (melodija, pritarimas,

		tempas, nuotaika ir pan.); ❖ juda rateliu dešinèn ar kairèn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija; ❖ šoka ritmiškai, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales; ❖ įvairesniais muzikos instrumentais ir kūno perkusija išgauna tembrą, atlieka įvairų dainų repertuarą; ❖ išklausęs muzikos kūrinį trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą; ❖ šoka sukamuosius ratelius poroje; ❖ kuria šokio kompozicijas iš penkių šešių skambančiai muzikai tinkamų judesių; ❖ savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie klausomus kūrinius ar atlikimą; ❖ eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis; ❖ šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles);
--	--	---

		❖ apibūdina savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius, temą; ❖ kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais; ❖ dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose.
KŪRYBIŠKUMAS Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. Esminiai gebėjimai. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradinumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	1,5 – 3 metai ✓ pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo; ✓ žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus; ✓ rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.	❖ tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius; ❖ perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atranda naujus derinius.
	4 – 6 metai ✓ generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti; ✓ autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus; ✓ savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus; ✓ numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūry-	❖ pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato; ❖ įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafiniais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirtį; ❖ žaisdamas prisiima menamus vaidmenis, kuria siužetus, spontaniškai keičia žaidimo taisykles;

	binio rezultato; ✓ dalinasi savo kūryba ar- timoje aplinkoje.	❖ neįprastai naudoja įvairias me- džiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyve- nimo ir veiklos; ❖ keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus; ❖ fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando į- vairias naujas kūrybos priemo- nes, būdus, sritis; ❖ kuria įvairias dvimates ir trima- tes figūras, objektus ir kompozi- cijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei me- džiagų.
GEBĖJIMAS ŽAISTI Vertybinė nuosta- ta. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plė- toti žaidimus, kur- damas vaikų žaidi- mo kultūrą. Esminiai gebėji- mai. Individualiai ir drauge su kitais žai- džia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaid- menų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų	1 – 3 metų ✓ žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žai- dėjo veiksmiais; ✓ kartodamas veiksmus žai- džia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kas- dienį siužetą; ✓ laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	❖ pamėgdžioja suaugusįjį, džiau- giasi bendrais žaidimais, juos nuolat kartoja; ❖ juda erdvėje, tyrinėja supančią aplinką, eksperimentuoja su įvai- riaais žaislais ir daiktais; ❖ pats renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę; ❖ individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą; ❖ žaidžia su erdvinei vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis.

žaidimų taisyklių.		
	4 – 6 metai	
	✓ sėkmingai sąveikauja su kitais; ✓ žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais; ✓ nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų; ✓ kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu; ✓ žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus; ✓ laikosi taisyklių dalyvaujdamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.	❖ buriasi į didesnes 3–5 vaikų grupes, tariasi, planuoja žaidimą, pritaiko vietą, atsirenka žaidimui reikalingas priemones plėtoja vaidmenis, sprendžia konfliktus; ❖ tikslingai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę, žaidžia menamoje erdvėje arba apsibrėžia erdvę simboliniais ženklais; ❖ pradeda laikytis judriųjų, stalo ir kitų žaidimų taisyklių; ❖ įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius; ❖ žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus; ❖ žaidžia netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui; ❖ tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus.

5 pav. Ugdymo(si) srities „Kuriu ir išreiškiu“ kontekstai

5 lentelė. Ikimokyklinio ugdymosi sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

Ugdymo(si) sritis	1,5 – 3 metai	UGDYMO(SI) GAIRĖS IŠ VAIKO PERSPEKTYVOS
KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus	✓ pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais; ✓ suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus; ✓ padeda į vietą vieną kitą daiktą; pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.	❖ valgydami susipažįsta su sveiku maistu; ❖ žaidžia režisūrinius maisto gamimo žaidimus; ❖ kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą; ❖ mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę; ❖ ugdosi kūno priežiūros įgūdžius; nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius; ❖ mokosi laikytis tvarkos, rūšiuodami ir tvarkydami žaislus; ❖ mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais.

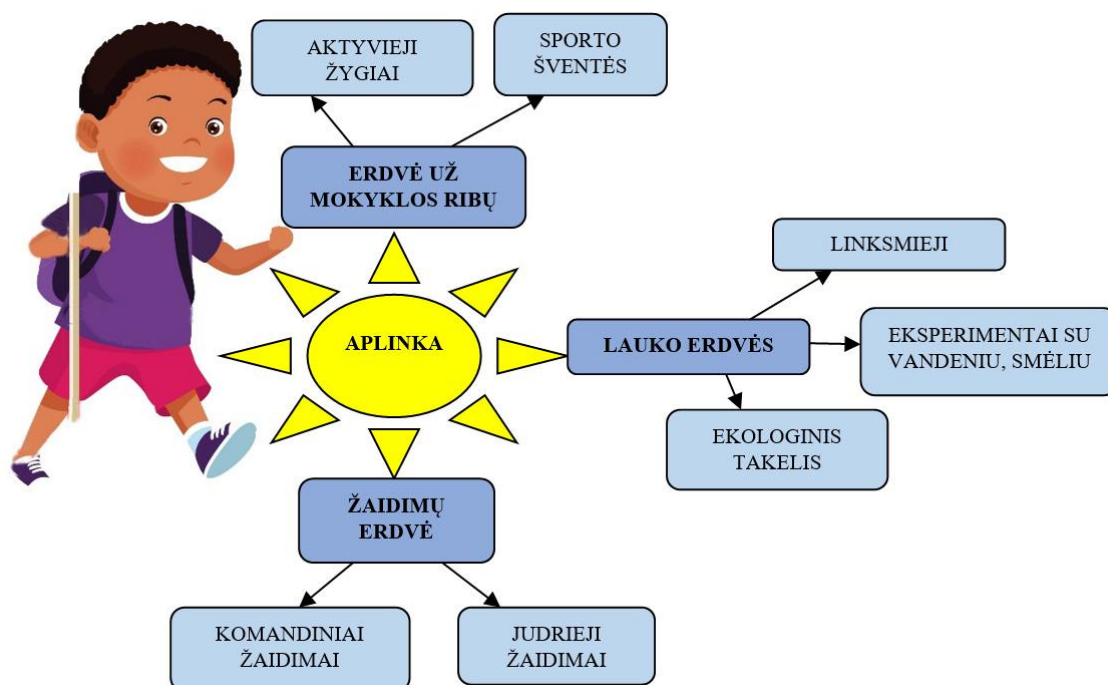
elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, butyje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	4 – 6 metai ✓ išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams; ✓ valgo savarankiškai, tvarkingai; ✓ taisyklingai plaunasi rankas; ✓ atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusiengia ar apsirengia drabužius; ✓ rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko; ✓ savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose; ✓ paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas; ✓ paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus	❖ klauso apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai; ❖ tyrinėja sveiko maisto piramidę; ❖ argumentuoja kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne; ❖ žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus; ❖ plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadiną; įpranta savarankiškai atsigerti grupėje esančio vandens; ❖ prieš valgi nusiplauna rankas, valgo neskubant, prie stalo ramiai pasikalba, padėkoja; ❖ maitina lėles, serviruoja ir puošia stalą, kuria lankymosi kavinėje ar kitoje viešojoje vietoje siužetus; ❖ sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą; ❖ susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausti lopšinės; ❖ įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, malonia akiai; ❖ aiškinasi, kokie pavojai slypi vir-
---	---	---

	nelaimei; ✓ žino pagalbos telefono numerį.	tuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalbimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai); ❖ mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių.
FIZINIS AKTYVUMAS Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje,	1,5 – 3 metai ✓ pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes); ✓ vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, bėga keisdamas kryptį, greitį; ✓ lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų; ✓ atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, persoka liniją, spiria kamuolį; ✓ veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	❖ vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką; ❖ judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo; ❖ pradeda lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, vis tiksliau atlikdami judesius.
	4 – 6 metai ✓ meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per al-	❖ vaikai judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, žaisdami su kamu-

grupėje šokdamas ar žaisdamas.	kūnes, spiria iš įvairių padėčių, į taikinį; ✓ tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais; ✓ žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje; ✓ veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai; ✓ tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas; ✓ kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.	lais, važinėdami triratukais, dviratukais; ❖ tobulėja judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga; eksperimentuodami išbando savo kūno judėjimo galimybes; ❖ lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą); ❖ įgyja drąsos ir pasitikėjimo savimi; pratinasi judėti saugodami save ir kitą; ❖ žaisdami komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus; ❖ lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami ir kt.; ❖ judesių tikslumą vaikai lavina mokydamiesi patys valgyti, dengti stalą, rengtis, naudodami buities įrankius.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei	1,5 – 3 metai ✓ pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus; ✓ domisi kito vaiko ar suau-	❖ mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“; ❖ atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso, jeigu dažnai žaidžia, klausosi muzikos, juda greta

jausmais. Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	gusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).	ir kartu per kasdienes ugdomąsias veiklas; ❖ įvaldo paprastus emocijų regulavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabina- mam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas su- kėlusio įvykio ar objekto, pasit- raukti iš įtampą keliančios situa- cijos.
	4 – 6 metai ✓ atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla, pradeda suprasti, kad kai kurie veiksmai ir žodžiai gali žėisti kitų jausmus; ✓ pradeda įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoti apie jausmus su kitais; ✓ gana tiksliai iš veido mi- mikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; ✓ pastebi nuskriaustą, nusi- minusį ir dažniausiai ge- ranoriškai stengiasi jam padėti.	❖ žaisdami, tyrinėdami ir žymėda- mi, kaip jaučiasi, klausydamiesi istorijų, žiūrėdami filmukus, pati- ria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežas- tis; ❖ pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas su- žinotus būdus (suskaičiuoti iki trijų, penkių, pasitraukti į ramy- bės kampelį, pasiklaudyti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti ar kt.), padedančius nusiraminti; ❖ mokosi valdyti pokyčių situacijo- je kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susi- tarti, prisiderinti); ❖ tyrinėja savo nuotaikos ir energij-

		jose kaitą per dieną, žymėdami poveikslėliais, aptardami kaitos priežastis.
--	--	---

6 pav. Ugdymo(si) sritys „Mūsų sveikata ir gerovė“ kontekstai

IV. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, TĖSTINUMAS

Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus. Vaiko pasiekimų vertinimas yra nuolatinis informacijos kaupimas apie įgyjamus vaiko gebėjimus, ugdymosi pasiekimus, daromą pažangą. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Vaikui pradėjus lankyti mokyklą, norint palengvinti vaiko adaptaciją vedami susirinkimai su mokykloje dirbančiais specialistais; tėvai užpildo anketą apie vaiko individualius gebėjimus, polinkius, pomėgius, norus ir išsako savo lūkesčius. Visa informacija perkeliama į elektroninį dienyną „Mūsų darželis“. Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas mokykloje vyksta du kartus per metus: rudenį ir pavasarį. Apie vaiko daromą pažangą ar iškilusius sunkumus tėvai informuojami individualių pokalbių metu. Vaikų pažangos stebėseną vyksta nuolat įvairiuose kontekstuose: per kasdienes veiklas, žaidimus, pokalbius ir kūrybines užduotis. Stebė-

sena fiksuojama elektroniniame dienyne „Mūsų darželio“, vaiko individualioje paskyroje, kurioje su asmenine vaiko pažanga gali susipažinti vaiko tėvai bei mokyklos specialistai. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnius gebėjimų plėtojimo žingsnius. Taip pat vaiko ugdymosi pasiekimai kaupiami „Vaiko ugdymosi pasiekimų aplanke“. Jame patalpinama vaiko kalbos užrašai, įrašai, meniniai darbeliai ir nuotraukos iš įvairių veiklų. Apie vaikų ugdymosi pasiekimus sprendžiama iš vaikų kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Tokiu būdu mokytojai siekia skatinti vaikų kritinį mąstymą, gebėjimą reflektuoti ir aktyviau įsitraukti į ugdymo procesą.

Mokslo metų pabaigoje grupės susirinkimo metu, naudojant inovatyvias technologijas, pristatoma ugdymo proceso pažangos ataskaita, atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnį ir raidos ypatumus. Sudaroma bendra grupės vaikų pasiekimų ir pažangos įvertinimo suvestinė. Apibendrinti grupės vaikų pasiekimai, naudojami mokytojų darbo analizei bei įsivertinimui, planuojant tolimesnį ugdymo procesą.

VI.BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Mokykla programą peržiūrės ir atnaujins kas penkerius metus arba anksčiau numatyto laiko, atsiradus nenumatytiems pokyčiams: gavus naujus mokyklos įsivertinimo rezultatus, keičiantis mokyklos struktūrai ir kt. Mokyklos ikimokyklinės ugdymo programos projektas 2025 m. gegužės mėn. 8d. pristatytas mokyklos bendruomenei.

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
2. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja. (1989). *Vaiko teisių konvencija (Rezoliucija 44/25)*. Valstybės žinios, 1995-07-21, Nr. 60-1501, prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848>
3. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2023). *Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas 2023 m. rugsėjo 4 d. Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“*, prieiga per internetą: <https://e-sei-mas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a?jfwid=f5arm3g7r>
4. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2024). *Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas 2024 m. vasario 5 d. Nr. V-131 „Dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymo Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“ pakeitimo“*, prieiga per internetą: <https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>
5. Nacionalinė švietimo agentūra. (2022). *Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika*, prieiga per internetą: <https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2022/02/IPUMokykluveiklos-kokybes-isivertinimo-metodika.pdf>
6. Žukauskienė, R. (2012). *Raidos psichologiją: integruotas požiūris*. Vilnius: Margi raštai

PRIEDAI

1 PRIEDAS

Išvados apie mokyklos veiklos kokybę

Mokyklos stipriosios veiklos sritys:

1. Bendra grupės atmosfera pozityvi, grįsta maloniu bendravimu ir bendradarbiavimu (1.1.1. – 3 lygis).
2. Mokytojas kuria socialines sąveikas grupėje, kurios skatina vaikus savarankiškai veikti, mokytis (1.2.3. – 3 lygis).
3. Vaikai kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai patys nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais (2.1. 2.– 3 lygis).
4. Vaikai dalijasi tarpusavyje ir su mokytoju žiniomis, patirtimi, idėjomis (2.2. 3.– 3 lygis).
5. Vaikai žaidžia grupinius žaidimus, patiria malonias akimirkas (2.3.4. – 3 lygis).
6. Mokytojas kuria su kiekvienu vaiku prierašų individualų santykį (3.2.1. – 3 lygis).
7. Mokytojas vertina vaikų įsitraukimo į ugdymosi procesą lygį ir prireikus tinkamai pritaiko veiklas (4.2.3. – 3 lygis).
8. Mokytojas žaidimą vertina kaip ugdymo(si), tyrinėjimų, atradimų, įsitraukimo ir džiaugsmo šaltinį (4.3.1.– lygis).
9. Mokytojas ir šeimos nariai dalijasi informacija apie vaiko daromą pažangą (5.1.3.– 3 lygis).
10. Siekdamį pagerinti tiek savo pedagoginę praktiką, tiek ir ugdymo kokybę, mokytojai bendradarbiauja tarpusavyje ir su kitais specialistais (7.2.2. – 3 lygis).

Mokyklos tobulintinos veiklos sritys:

1. Mažai aplinkoje įrengta erdvių atsipalaidavimui ir ramybei, kur vaikai galėtų pabūti vieni ir pailsinėti (3.1. 4. – 2 lygis).
2. Trūksta grupėse interaktyvių ir skaitmeninių priemonių (3.3. 3. – 2 lygis).
3. Trūksta tėvų aktyvumo, įsitraukiant į ugdymo procesą (6.1.2. – 2 lygis).
4. Dėl didelio užimtumo tėvai namuose retai sukuria stimuliuojančią ugdomąją aplinką, apie kurią suteikia žinių ir dalijasi idėjomis su tėvais (globėjais) ir kitais šeimos nariais mokytojas (6.2. 2. – 2 lygis).
5. Pastebimas nepakankamas tėvų įsitraukimas į informacijos rinkimą apie mokyklos veiklos tobulinimo sritis (7.3. 1. – 2 lygis).